
TIETEELLINEN ELÄMÄ

KISA VUODEN 2015 AKATEEMISEN KULTTUURIN HUIPPUSKANDAALISTA on saanut Helsingin yliopistosta vahvan voittajaehdokkaan. Yliopisto leikkasi kirjastonsa määrärahoja vuoden lopulla niin paljon, että kirjasto lopetti kansalliskirjaston ylläpitämisen artikkelitietokanta Elektran tilauksen. Joukko tieteellisiä lehtiä laati asiasta avoimeen kirjeen (<http://www.sosiologia.fi/avoinkirje/>), johon HY:n kirjaston ylikirjastonhoitaja Kimmo Tuominen puolestaan vastasi pari päivää myöhemmin päätöstä syvästi valittaan (<http://blogs.helsinki.fi/librarynews/2015/12/17/ennakoivaa-yhteistyota-kotimaisen-tiedejulkaisemisen-pelastamiseksi/>). Kirjasto on kaikesta päättäen toiminut ylempää saneltujen ehtojen rajoissa.

Elektra on vähitellen saanut vakiinnutuksi asemansa valtakunnallisesti tunnettuna aineistolähteenä, joka tarjoaa esimerkiksi opinnäytteiden tekijöille korvaamatonta tukea. Lisäksi tieteellisten artikkelien helppoa saatavuutta edellytetään nykyisin joka taholla, hyvin perustein. Helsingin yliopiston omakuvaan sen päätös jättäytyä pois Elektrasta jättää ruman tahrnan.

HY:n edustajat korostavat joka käänteessä yliopistonsa asemaa ”eurooppalaisena huippuyliopistona”. Onko tämä kihonnut päähän – eli onko suhteellisuuden taju hävinnyt? Ei ole helppoa kuvitella, että HY:n asema kansainvälisessä tiedekentässä olisi täysin riippumaton siitä, miten se porskuttelee kotimaassaan. Onhan totisen kummallista, että HY katkaisee tutkijoidensa yhteyden eri tieteenalojen kotimaista huippututkimusta julkaiseviin lehtiin.

YHDYSVALTOJEN REPUBLIKAANISEN PUOLUEEN piirissä käyty kamppailu presidenttiehdokkuudesta nousee esiin *Nature*-tiedelehden pääkirjoituksessa 10.12.2015. Kirjoitukselle antoi aiheen lehden yritys saada abortoitujen ihmisalkioiden kudoksia lääketieteellisissä tutkimuksissaan käyttäviä tutkijoita esittelemään julkisesti tutkimushankkeitaan: valtaosa tutkijoista kieltäytyi. Kieltäytymisten syy on abortin vastustajien julkinen kampanja, jolla he ovat koettaneet leimata alkiodostutkimuksen moraalisesti epäilyttäväksi. Kampanjan kohteena on ollut erityisesti perhesuunnittelua ja ehkäisyä edistävä *Planned Parenthood Federation of America*, joka saa liittovaltion tukea. Syytösten vauhdittamiseksi abortin vastustajat julkaisivat alkusyksyllä väännetyn videon, jolla he koettivat osoittaa, että Planned Parenthood -verkoston klinikat hankkivat taloudellista voittoa myymällä alkiodostonäytteitä tutkimuslaitosten käyttöön.

Väitteet on osoitettu virheellisiksi. Republikaanien ehdokkuuskilpaa aihe liittyy sikäli, että siihen osallistuvat poliitikot ovat tarttuneet käyttämään leimauskampanjaa vaalivalttiinaan. *Nature*n pääkirjoitus yksilöi valheellisten väitteiden esittäjiksi senaattorit Marco Rubio (Florida) ja Ted Cruz (Teksas).

Lehti toteaa maltillisesti, että abortin oikeutuksesta vallitsevat erimielisyydet ovat täysin ymmärrettäviä. Niistä tulisi kuitenkin keskustella argumentoiden vetämättä valtioksi valheellisesti leimattuja sijaiskärsijöitä. Alkiodoksiin perustuva tutkimus on silkka sijaiskärsijä. Jos abortti on laillinen, kuten se Yhdysvalloissa raskauden alkuvaiheessa on, ja jos abortin haluava nainen antaa suostumuksensa, kudosten tutkimuskäytölle ei ole esteitä. Tutki-

muksen avulla on sitä paitsi mahdollista selvittää sellaisia lääketieteellisiä ongelmia, joihin ei muilla nykyisin tunnetuilla menetelmillä päästä käsiksi. Tutkimusten kohteita ovat muun muassa HIV/AIDS, yksilönkehityksen mekanismit, tietyt tartuntataudit, kuten Hepatitis C, sekä näkökyvyn kehitys ja sen häiriöt.

Se, että vaalikampanjassa esitetään perättömiä väitteitä, ei tietenkään ole mullistava uutinen. Yhdysvaltojen presidentinvaalien yhteydessä tämä on sääntö pikemmin kuin poikkeus. *Naturen* pääkirjoituksen käsittelemään esimerkkiin liittyy kuitenkin laajakantoisempia ulottuvuuksia, joista olemme saaneet kokemuksia myös Suomessa.

Tiettyyn tutkimusalaan kohdistuva parjauuskampanja heikentää akateemisen maailman ilmapiiriä. Erittelemätön itsensuuri vahvistuu. Etenkin nuorten tutkijoiden on vaikeaa uskaltautua erikoistumaan aloille,

joiden tulevaisuus koetaan epäselväksi. Yhdysvalloissa epäilyttäväksi leimattu tutkimus voi jopa olla fyysisesti vaarallista: hyökkäykset tutkimuslaboratorioihin ja esimerkiksi aborttiklinikoihin kohdistunut aseellinen väkivalta ovat antaneet tästä osoituksen.

Toisaalta poliittinen valehtelu kaventaa järkevä keskustelun ja pohdinnan tilaa – mikä epäilemättä on tarkoituskin. Argumentteihin perustuvan keskustelun uskottavuus murenee, ja sen sijaan erittelemätön kauna vahvistuu. Ilmiön merkitystä on vaikea yliarvioida nykyisen mielikuvapolitiikoinnin aikakaudella.

Englantilainen *Nature* on kautta vuosikymmenten seurannut Yhdysvaltojen presidentinvaaleja, aivan kuten yhdysvaltalainen rinnakkaislehtensä *Science*. Harvassa ovat kuitenkin olleet sellaiset kommentit, joissa vaalikampanjoihin osallistuneiden poliitikkojen on nimeltä mainiten todettu valehtelevan.